

เฉลยคำถามท้ายบท: ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้)

1. ญาณวิทยาเป็นสาขาปรัชญาที่ว่าด้วยเรื่องอะไร และมีความสำคัญอย่างไร

- นิยาม: คือสาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับ "บ่อเกิด" "ขอบเขต" "ธรรมชาติ" และ "ความสมเหตุสมผล" ของความรู้ของมนุษย์
- ความสำคัญ: เป็นรากฐานของศาสตร์ทุกแขนง เพราะก่อนที่จะเราจะเชื่อว่าทฤษฎีใดเป็นจริง เราต้องตรวจสอบก่อนว่าเราใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสินความจริงนั้นครับ

2. เจาะไขของ "ความรู้" มีอะไรบ้าง โดยทั่วไปในทางปรัชญา ความรู้ต้องมียอดประกอบ 3 อย่าง (Tripartite Theory):

- ความเชื่อ (Belief): ต้องมีความเชื่อในสิ่งนั้นก่อน
- ความจริง (Truth): สิ่งที่เราเชื่อนั้นต้องตรงกับข้อเท็จจริง

- เหตุผลสนับสนุน (Justification): ต้องมีเหตุผลหรือหลักฐานมาพิสูจน์ได้ว่าทำไมเราจึงเชื่อเช่นนั้น

3. "รู้" ในทางปรัชญาหมายถึงอะไร และนักปรัชญาเห็นต่างกันอย่างใด

- หมายถึง สภาวะที่จิตเข้าใจหรือรับทราบความจริง
- ความต่าง: นักปรัชญาแบ่งเป็นกลุ่มที่เชื่อว่าความรู้เกิดจาก "เหตุผล" (Rationalism) และกลุ่มที่เชื่อว่าความรู้เกิดจาก "ประสบการณ์" (Empiricism)

4. ต้นกำเนิดของความรู้มีกี่ทาง และทางใดสำคัญที่สุด

มี 2 ทางหลักคือ เหตุผล และ ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

- ความสำคัญ: ขึ้นอยู่กับมุมมองของสำนักปรัชญา เช่น สำนักเหตุผลนิยมจะมองว่า "เหตุผล" สำคัญที่สุดเพราะแน่นอนตายตัว ส่วนสำนักประสบการณ์นิยมจะมองว่า "การสัมผัส" สำคัญที่สุดเพราะเป็นข้อมูลดิบจากโลกภายนอก

5. เหตุผลนิยม vs ประสบการณ์นิยม ในเรื่องต้นกำเนิดความรู้

- เหตุผลนิยม: เชื่อว่ามนุษย์มีความรู้ติดตัวมาแต่เกิด (Innate Ideas) และใช้ปัญญาในการเข้าถึงสัจธรรม
- ประสบการณ์นิยม: เชื่อว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมจิตที่ว่างเปล่าเหมือนผ้าขาว (Tabula Rasa) ความรู้เกิดจากการสะสมประสบการณ์ผ่าน ตา หู จมูก ลิ้น กาย เท่านั้น

6. นักปรัชญากรีกสมัยโบราณคนแรกที่เป็น "เหตุผลนิยม" คือใคร

- คือ พาร์เมนิดีส (Parmenides) และต่อมาพัฒนาอย่างชัดเจนที่สุดโดยเพลโต (Plato)

7. กลุ่มอรรถัตติกญาณนิยม (Intuitionism) เชื่อว่าความรู้ได้มาอย่างไร

- เชื่อว่าความรู้เกิดจากการ "หยั่งรู้" หรือความเข้าใจที่เกิดขึ้นทันทีภายในจิต โดยไม่ต้องอาศัยเหตุผลหรือประสาทสัมผัสที่ละขั้นตอน

8. ล็อก (Locke) vs มัวร์ (Moore) เกี่ยวกับการรับรู้โลกภายนอก

- ล็อก: เชื่อว่าเราไม่ได้รับรู้ "วัตถุ" โดยตรง แต่รับรู้ผ่าน "มโนคติ" (Ideas) ที่วัตถุนั้นส่งมายังจิต
- มัวร์: เสนอแนวคิดสามัญสำนึก (Common Sense Realism) ว่าเราสามารถรับรู้วัตถุในโลกภายนอกได้โดยตรง

9. คุณภาพ (Quality) ในธรรมชาติของล็อกคืออะไร

ล็อกแบ่งคุณภาพเป็น 2 ประเภท:

- คุณภาพปฐมภูมิ (Primary): ติดอยู่กับวัตถุจริงๆ เช่น รูปร่าง จำนวน การเคลื่อนไหว
- คุณภาพทุติยภูมิ (Secondary): เกิดจากประสาทสัมผัสของเราเอง เช่น สี กลิ่น รส (มัวร์อาจจะไม่เห็นด้วยทั้งหมดเพราะมองว่าทุกอย่างเป็นคุณสมบัติที่วัตถุนั้นมีอยู่จริง)

10. ลีออค vs เบิร์คเลย์ เรื่องคุณภาพของวัตถุ

- ลีออค: เชื่อว่าคุณภาพปฐมภูมิมียู่จริงในวัตถุ แม้ไม่มีคนมอง
- เบิร์คเลย์: แย้งว่าทั้งคุณภาพปฐมภูมิและทุติยภูมิเป็นเพียง "มโนคติ" ในจิตเท่านั้น ถ้าไม่มีผู้รู้แจ้ง วัตถุก็ไม่มีอยู่จริง

11. "การมีอยู่คือการถูกรับรู้" (To be is to be perceived) คือใคร

- เป็นทฤษฎีของ จอร์จ เบิร์คเลย์ (George Berkeley)
- หมายความว่า สิ่งต่างๆ จะมีอยู่จริงได้ก็ต่อเมื่อมีจิตไปรับรู้มันเท่านั้น (จิตนิยมบริสุทธิ์)

12. ลีออคและเบิร์คเลย์ใช้คำว่า "มโนคติ" (Idea) เหมือนกันหรือไม่

- ไม่เหมือนกันทีเดียว ลีออค มองว่า Idea คือตัวแทนของวัตถุ แต่ เบิร์คเลย์ มองว่า Idea คือตัววัตถุเองเลย

13. ลีออคแบ่งความรู้เป็นกี่ประเภท

- แบ่งเป็น 3 ระดับ: 1. ความรู้โดยอัมมัตติกญาณ 2. ความรู้โดยการสาธิต (ใช้เหตุผล) 3. ความรู้โดยการผัสสะ

14. สารที่เป็นจิต (Mental Substance) ของเบิร์คเลย์คืออะไร

- คือ "ผู้รับรู้" หรือตัวจิตวิญญาณ ซึ่งมีความสำคัญเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้โลกนี้มีอยู่จริงผ่านการรับรู้

15. "การมีอยู่คือการสามารถรับรู้ได้" (To be is to be perceivable)

- เป็นแนวคิดของกลุ่มประสบการณ์นิยมรุ่นหลัง เช่น มิลล์ (J.S. Mill) ที่มองว่าวัตถุคือ "ความเป็นไปได้ถาวรของการรับรู้"

16. ปฏิบัตินิยม (Pragmatism) กับขอบเขตความรู้

- มองว่าความรู้ไม่ใช่ภาพสะท้อนของความจริงที่หยุดนิ่ง แต่คือ "เครื่องมือ" ในการแก้ปัญหา ความรู้จะมีขอบเขตเท่าที่มัน "ใช้ได้ผล" ในสถานการณ์จริง

17. ทฤษฎีความจริงในทางปรัชญา มี 3 ทฤษฎีหลัก:

- ทฤษฎีสมนัย (Correspondence): จริงเพราะตรงกับข้อเท็จจริงภายนอก
- ทฤษฎีสัมพัทธภาพ/สอดคล้อง (Coherence): จริงเพราะสอดคล้องกับระบบความรู้เดิมที่ยอมรับกันอยู่
- ทฤษฎีปฏิบัตินิยม (Pragmatism): จริงเพราะนำไปใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้จริง

18. ข้อดี-ข้อเสียของทฤษฎีความจริง

- สมนัย: ข้อดีคือชัดเจน ข้อเสียคือบางเรื่องเราตรวจไม่ถึง (เช่น เรื่องในอดีต)
- สอดคล้อง: ข้อดีคือมีระบบ ข้อเสียคือถ้าระบบแรกผิด ทั้งหมดก็ผิด

- ปฏิบัตินิยม: ข้อดีคือเห็นผลจริง ข้อเสียคือความจริงอาจเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

19. ทฤษฎีเชื่อมร้อย (Coherence) ใช้เกณฑ์อะไร

- ใช้เกณฑ์ "ความไม่ขัดแย้งกัน" ของประพจน์ภายในระบบเดียวกันเป็นตัวตัดสิน

20. สัจนิยม vs ประสบการณ์นิยม ใช้ทฤษฎีอะไร

- สัจนิยม (Realism): มักใช้ ทฤษฎีสมนัย (วัตถุภายนอกมีจริง ความรู้ต้องตรงกับวัตถุ)
- ประสบการณ์นิยม (Empiricism): มักใช้ ทฤษฎีสมนัย ควบคู่ไปกับ ทฤษฎีปฏิบัตินิยม

.....